

Name : .....

Roll No. : .....

कुल प्रश्नों की संख्या : 18]	[कुल मुद्रित पृष्ठों की संख्या : 7
J-201512-B	
विषय : संस्कृत (सामान्य)	
समय : 3 घण्टे]	[पूर्णांक : 75

निर्देश : (i) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।
(ii) सुन्दरं सुस्पष्टञ्च लिखत।

- प्रश्न-1 निम्नयोः शब्दयोः सन्धि विच्छेदं कृत्वा नामानि लिखत— [1×2=2]
(क) चिदानन्दः
(ख) यशोगानम्
- प्रश्न-2 निम्नयोः शब्दयोः प्रकृति प्रत्ययं च पृथक् कुरुत— [1×2=2]
(क) उष्णता
(ख) दृष्टः
- प्रश्न-3 निम्नलिखितयोः अङ्कयोः संस्कृत भाषायां लिखत— [1×2=2]
(क) 120
(ख) 145
- प्रश्न-4 वाच्यम् अवबोधय नाम लिखत— [1×2=2]
(क) कन्याभिः हस्यते।
(ख) अहं सूर्यं पश्यामि।

S-4 B

P.T.O.

प्रश्न-5 हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[1×3=3]

- (क) सज्जनः व्यवहारे कुशलः भवति।
(ख) श्यामा विद्यालयात् बहिः गच्छति।
(ग) विद्यया सदृशं घनं नास्ति।

प्रश्न-6 विग्रहपदानां सामासिक शब्दं लिखित्वा नामानि लिखत—

[1×3=3]

- (क) पिता च पुत्रश्च
(ख) चन्द्रः इव मुखम्
(ग) दिक् अम्बरं यस्य सः

प्रश्न-7 निर्देशानुसारेण त्रिषु वचनेषु धातुरूपाणि लिखत—

[1×3=3]

- (क) नृत् (प.प.) लट्लकार उत्तम पुरुष
(ख) लिख् (प.प.) लृट्लकार मध्यम पुरुष
(ग) कथ् (आ.प.) लङ्गलकार प्रथम पुरुष

प्रश्न-8 अधोलिखित गद्यांशस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

बिलासा शैशवकाले बाला बालैः सह क्रीडति स्म। तस्यै बालकानां क्रीडनकं क्रीडनं च रोचते स्म। बिलासा अदम्यसाहसिका आसीत्। एकदा सुप्तं बालं नीत्वा वृक्कः पलायनं कुर्वन् आसीत्। तदा बिलासा वृक्कं दण्डेन तोडयित्वा बालकं मुक्तं कृत्वा मातरं समर्पयत्। बालकैः सह बिलासा मल्ल-कौशलं शिक्षते स्म। तं साहसं दृष्ट्वा जनैः तस्याः दलायग्रामरक्षणस्य दायित्वं प्रदत्तम्।

प्रश्न-9 अधोलिखित गद्यांशस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

भातृवर! मम तु कन्ये पुत्रसमे एव स्तः। एका तु चिकित्साक्षेत्रे आयुर्वेदपाठ्यक्रमे अध्ययनं करोति। अपरा संस्कृत स्नातकोत्तर पाठ्यक्रमे पठति। आवां स्वस्थौ प्रसन्नौ स्व द्वे कन्यकेऽपि च। अस्माकं सदनं सांनन्दम्।

प्रश्न-10 अधोलिखित श्लोकस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

विद्या विवादाय धनं मदाय,
शक्तिः परेषां परिपीडनाय।

खलस्य साधोर्विपरीतभेतद्,

ज्ञानाय, दानाय च रक्षणाय ॥

प्रश्न-11 अधोलिखित श्लोकस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

वायूनां शोधकाः वृक्षाः,

रोगाणाम् पहारकाः ।

तस्माद् रोपणमेतेषां,

रक्षणं च हितावहम् ॥

प्रश्न-12 अधोलिखितेषु चतुर्णां प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृत भाषयां लिखत—

[1×4=4]

- (i) आगरानगरं किमर्थं प्रसिद्धम् ?
- (ii) तृणानां केन सह विरोधः अस्ति ?
- (iii) कस्माद् बुद्धिनाशो भवति ?
- (iv) बिलासायाः विवाहः केन सह अभवत् ?
- (v) आत्मानंदस्य बाल्यकालस्य नाम किम् आसीत् ?
- (vi) वस्तुतः चौरः कः आसीत् ?

प्रश्न-13 अधोलिखितेषु चतुर्णां प्रश्नानामुत्तराणि हिन्दी भाषयां लिखत—

[1×4=4]

- (i) वरस्य ज्ञातिभिः जनैः कस्य स्वागतमकुर्वन् ?
- (ii) चन्दनदासः कस्य गृहजनं स्वगृहे रक्षति स्म ?
- (iii) संस्कृतं कीदृशम् अस्ति ?
- (iv) तण्डुलस्य पाककार्यं काः कुर्वन्ति ?
- (v) कतिधा मङ्गलयानस्य मार्गः परिवर्तितः ?
- (vi) दीपमालिका पर्वणि कस्य शब्दः श्रुयते ?

प्रश्न-14 स्वपाठ्यपुस्तकात् चतस्रः सूक्तीः लिखत योऽस्मिन् प्रश्नपत्रे नागच्छत् ।

[1×4=4]

प्रश्न-15 (अ) भवतः नाम ऋषिकेशः । भवान् शा. उच्च. माध्य. विद्यालयः डोंगरगढ़े दशम् कक्षायाः छात्रः । भवान् स्व प्राचार्यं त्रयः दिवसाः अवकाशाय संस्कृत भाषायां प्रार्थना पत्रं लिखत ।

[1+2+1=4]

P.T.O.

भवान् कवर्धा नगरे स्थितः ऋतुराजः । भवतः मित्र सुरेशः दिल्ली नगरे वसति ।
तं परीक्षायां सफलतायै वर्धापन-पत्रं कोष्ठकं प्रदत्त पदानां सहायतया लिखत । [½×8=4]
(अपश्यम्, महती, ऋतुराजः, आगतः, तुभ्यम्, अधिकतरा, सुरेशः, कवर्धातः)

स्थानम् .....(i).....

दिनाङ्कः : .....

प्रिय मित्र --(ii)--

नमो नमः

अत्रकुशलं तत्रास्तु । अद्यैव तव परिणामः --(iii)-- । तव सफलतां ज्ञात्वा मम
मनसि --(iv)-- प्रसन्नता जाता । मम एषा प्रसन्नता --- (v) --- जाता यदा
अहं तव नाम योग्यता-सूचौ ----(vi)---- । त्वया सप्त-शतम् अङ्काः प्राप्ताः ।
त्वं निश्चित रूपेण प्राप्स्यसि । त्वया परिवारस्य, विद्यालयस्य च नाम उज्ज्वली कृतम् ।
अस्याम् उज्ज्वल सफलतायाम् अहं --- (vii) --- हार्दिकं वर्धापनं यच्छामि ।
उज्ज्वल-भविष्याय च कामये । http://www.cgboardonline.com
मातृपितृचरणेषु प्रणामः ।

तव अभिन्न हृदयं मित्रम्
----- (viii) -----

(ब) अधोलिखितं अपठितांशं पठित्वा निर्देशानुसारेण संस्कृत भाषायाम् उत्तरत :

संसारे कोऽपि बालः न जानाति यत् किं सद्वृत्तम् किं च असद्वृत्तम् । बालस्तु
ज्येष्ठान्, वृद्धान् च पश्यति । ते वयोवृद्धाः यथा-यथा आचरन्ति बालोऽपि तथैव
आचरन्ति । शिष्टानां वंशेषु वृद्धाः, युवानः, बालाः, महिलाश्च सर्वे परस्परं सभ्यतायाः
आलपन्ते, ते अन्योन्यं सम्मानयन्ति । अशिष्टानां वंशेषु तु एतादृशः व्यवहारः
न दृश्यते ।

प्रश्नाः

[2×2=4]

(i) संस्कृत भाषायां सारांशं लिखत ।

(ii) उचितं शीर्षकं लिखत ।

[1×4=4]

निर्देशानुसारम् उत्तरत—

- (i) केषां वंशेषु सर्वे सभ्यतायाः आलपन्ते ?
- (ii) बालः कान्-कान् पश्यति ?
- (iii) 'सदाचारणम्' इत्यर्थे अत्र कः शब्दः प्रयुक्तः ?
- (iv) 'ते' इति कर्तृपदस्य किं क्रियापदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

प्रश्न-16 स्वपाठ्यपुस्तकात् द्वौ श्लोकौ लिखत योऽस्मिन् प्रश्नपत्रे नागच्छत्।

[2½×2=5]

प्रश्न-17 द्वादश वाक्येषु संस्कृत भाषायां निबन्ध लेखनं कुरुत (कोऽपि एकः) —

[½×12=6]

- (i) सुभाषचन्द्रः
- (ii) बीटा (क्रिकेट)
- (iii) मम दिनचर्या
- (iv) महाकविः कालिदासः

प्रश्न-18 (अ) उचितं शब्दं चित्वा लिखत—

[1×5=5]

- (i) देवानां गुरुः मन्यते—
  - (क) शुक्रः
  - (ख) शनिः
  - (ग) बृहस्पतिः
  - (घ) रविः
- (ii) भोजनान्ते पिबेत्—
  - (क) दुग्धम्
  - (ख) तक्रम
  - (ग) पयः
  - (घ) रसम्

(iii) 'विद्वत्सु' शब्दे विभक्ति अस्ति—

- (क) पंचमी
- (ख) षष्ठी
- (ग) सप्तमी
- (घ) द्वितीया

(iv) निः + बलः = निर्बलः शब्दे सन्धि भवति—

- (क) सत्व
- (ख) शत्व
- (ग) षत्व
- (घ) रुत्व

(v) 'वैदिक' इत्यस्मिन् शब्दे प्रत्ययः अस्ति—

- (क) तल्
- (ख) ठक्
- (ग) डीप्
- (घ) टाप्

(ब) उचितं स्तम्भं सुमेलनं कुरुत—

[1×5=5]

(क)	(ख)
(i) मित्राणि	- लावण्यवती
(ii) बिलासा	- मोदकं रोचते
(iii) सख्या	- तत्र
(iv) मह्यम्	- लोभात्यजति
(v) अत्र	- तृतीया

(स) उचितं विकल्पं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत्—

(श्वः, उपसर्ग, सह, गुरुतरा, दमनं)

(i) मनसो — दमः ।

(ii) 'मुद्राराक्षसम्' नाटकस्य लेखकः — अस्ति ।

(iii) 'अनुगामी' इति शब्दे 'अनु' — अस्ति ।

(iv) पुत्री जनकेन — गच्छति ।

(v) — सोमवासरः भविष्यति ।

.....

http://www.cgboardonline.com

Whatsapp @ 9300930012

Send your old paper & get 10/-

अपने पुराने पेपर्स भेजे और 10 रुपये पायें,

Paytm or Google Pay से